

ISTORIJOS TEISMAS

Išdrįsk suabejoti istorija! | Istorinių debatų edukacija

Auditorija: 8–12 klasės

Trukmė: 90 min. (galima adaptuoti į 60 min.)

Vieta: mokykloje, atvyksta edukatorius

Formatas: viena iš 10 temų; iki 30 dalyvių (siūloma)

Paskirtis

Kultūrinės atminties ir istorinio paveldo interpretavimo dirbtuvės, paremtos debatų bei istorinių vaidmenų metodu. Vienam užsiėmimui mokykla iš anksto pasirenka vieną iš dešimties temų.

Tikslas ir uždaviniai

- Pažinti pasirinktą Lietuvos ar Europos istorijos reiškinį per kultūros ir istorinės atminties šaltinius.
- Atskirti istorinį faktą, šaltinio autoriaus poziciją ir šiuolaikinę interpretaciją.
- Ugdyti kultūrinę kompetenciją, kūrybiškumą, kritinį mąstymą, komunikavimą ir pilietiškumą.

Edukacijos eiga - 90 minučių

- 0–10 min. Istorinis kontekstas, pagrindinis klausimas ir sąžiningo debatavimo taisyklės.
- 10–25 min. Grupės gauna 3–5 trumpus šaltinius (tekstus, atvaizdus, žemėlapius arba paveldo objektų medžiagą), pažymi autoriaus perspektyvą, datą ir patikimumo ribas.
- 25–40 min. Vaidmenų paskirstymas: dvi argumentuojančios komandos, šaltinių ekspertai, debatus vertinanti komisija; pasirengimas.
- 40–70 min. Struktūruoti istoriniai debatai: pradžios pozicijos, įrodymai, klausimai, kontrargumentai ir baigiamosios kalbos.
- 70–83 min. Komisijos išvada: vertinamas argumentų ir šaltinių kokybiškumas, o ne pageidaujamas politinis vertinimas.
- 83–90 min. Refleksija apie istorinę atmintį: kas pakito supratimą skirtingas šaltinių perspektyvas?

10 pasirenkamų debatų temų

1. Mindaugas: ar karūnos siekis buvo vertas politinių ir religinių kompromisų?
2. Žalgirio mūšis: kiek ši pergalė pakeitė regiono istoriją?
3. Liublino unija: apsauga ar Lietuvos savarankiškumo apribojimas?
4. Napoleonas Lietuvoje: išlaisvinimo viltys ar naujos priklausomybės?
5. 1918 m. Vasario 16-oji: koks buvo svarbiausias nepriklausomybės veiksnys?

- 6. 1926 m. perversmas: kokie argumentai ir pasekmės?
- 7. Pramonės perversmas: pažanga kam ir kokia kaina?
- 8. Šaltasis karas: ar konfrontacijos buvo galima išvengti?
- 9. 1990 m. Kovo 11-oji: kokie sprendimai buvo lemtingi?
- 10. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės daugiakultūriškumas: stiprybė ar įtampų šaltinis?

Kultūrinis turinys ir rezultatas

Kiekvienos temos privalomas branduolys – bent vienas kultūrinės atminties objektas: kronika, ikonografija, istorinės viešosios erdvės atvaizdas, memorialas, muziejinis artefaktas ar kitas patikrinamas paveldas. Mokiniai pateikia šaltiniais pagrįstą interpretaciją ir aptaria, kaip istorijos pasakojimai kuriami kultūroje.

Metodai ir saugikliai

Šaltinių kritika, debatai, vaidmenų žaidimas, refleksija. Mokiniai negali būti verčiami ginti neapykantą ar smurtą pateisinančių pozicijų; istoriniai neteisėti veiksmai nėra pateisinami vien debato formato. Vertinama įrodymų kokybė ir pagarbus diskutavimas.

Pritaikymas ir priemonės

8–9 kl. trumpesni šaltiniai ir paruošti argumentų šablonai; 10–12 kl. sudėtingesnės ištraukos ir daugiau interpretacijų. Reikia projektoriaus, stalų darbui grupėse, rašiklių; užduočių ir šaltinių korteles atveža edukatorius. Uždavinius galima atlikti raštu; atsižvelgiama į individualius mokinių poreikius.

Kainos ir statusas

Orientacinė 6–8 Eur / mokiniui kaina (derinama pagal grupę ir kelionę). Pasirenkama tema turi būti iš anksto suderinta su mokykla. Kultūros paso paraišką būtina užpildyti pagal aktualius sistemos reikalavimus; atranka negarantuota.

Svetainės aprašymas

Istorijoje ne viskas telpa į vieną sakinį. „Istorijos teisme“ mokiniai virsta tyrėjais, debatuotojais ir šaltinių ekspertais. Pasirinkę vieną iš 10 temų, jie analizuoja istorinius dokumentus ir kultūros paveldą, kuria argumentus, klausia ir tikrina skirtingus istorijos pasakojimus. Edukatorius atvyksta į mokyklą.